

vervolg nieuwsbrief

De herfst langs de Seine helpt me om mijn eigen Afrika-reis vanuit een ander perspectief te bekijken. Sinds enkele weken ben ik terug uit Congo en Uganda maar de landing gebeurt moeizaam. Ik probeer de gebeurtenissen te reconstrueren. Door jullie deelgenoot te maken, luk ik daar misschien in. Heel misschien.

Mijn nicht neemt me mee naar het Afrika-museum in Tervuren daags voor mijn vertrek. Kwestie van in *the mood* te komen. 's Anderendaags kijkt de incheckman aan de balie in Zaventem het overgewicht door de vingers. Eén koffer zit vol met spulletjes voor de kindergevangenis (potloden, snoep, schriftjes, stoepkrijt,...), met dank aan de gulle gevers. In de vertrekhal drinken we met Flávio en Lio (die voor het kabinet van Kabila werkt) een vroege maar laatste koffie. Een dove jongen legt gadgets op de tafeltjes en biedt ze te koop aan. Een zaklantaarn op het onze. Dat komt goed uit want ben de mijne thuis vergeten. De poorten naar Congo lijken langs alle kanten open te gaan. Het goed gesternte van Afrika?

'Jan De Cock, *Monsieur Jean De Cock!*' roept een fameuze vrouwenstem als ik in de rij sta bij de douane op N'djili, de luchthaven van Kinshasa. *Père Grégoire*, de aalmoezenier van de gevangenis, heeft een gezante gestuurd. Chantal is een uit de kluiten gewassen politieagente en – dat zal ze me later vertellen – ze heeft een bakverleden. Zo is ze trouwens in contact gekomen met *père Grégoire* die zich over de kinderen bekommerde. Chantal loodst me langs alle controleposten tot in het VIP-kantoortje. Om mijn paspoort hoef ik me niet te bekommeren. Zij haalt de stempels wel op. Ook een manier om Congo binnen te komen. Na een half uur daagt de *père* op. Een zwarte don Camilo. *Très sympa*. 'Kinshasa by night' is vooral goed uit je doppen kijken. Ik krijg een bed bij de paters combonianen. Een bord erwten en dito zwanworstjes ook.

Het is vrij koel als we de volgende dag naar Makala gaan, de alom vermaarde gevangenis van Kinshasa. De eerste aanblik is er een van organisatie en structuur. De waarheid is natuurlijk genuanceerder. Maar goed, er is tenminste een kantoor voor de aalmoezenier en zijn koster, en de 'kerk' (zeg niet zomaar kapel) is splinternieuw. Mij is gevraagd een lezing te houden over '*Enfer et ciel dans la prison*'. De gevangenen druppelen mondjesmaat binnen tot alle banken bezet zijn. Ze luisteren dermate dat het respect waarmee ze dat doen geen enkel crimineel feit doet vermoeden. Ik krijg nadien een rondleiding door Makala. Sommige secties worden aan mijn ogen onttrokken. Het vrouwen- en het jongerencompartiment kunnen de buitenlandse bezoeker wel verdragen. Opvallend grote binnenplaatsen. Voor de jongeren zelfs met moestuin. En met een psycholoog! Eens per week komt er ook een leraar langs die de jeugd leert schilderen. Het resultaat hangt als fresco in de ruimte: honderden kaartjes die ook afzonderlijk verkocht worden. Geen broel en ik zie er meteen muziek in om de handel naar België uit de breiden.

Roger Katembwe geeft me klank bij het volgende beeld. Aristote – ik schat hem tien – is een hoopje ellende. Over de helft van zijn lichaam is hij zwaar verbrand. Dat komt zo: door een buurman beschuldigd van hekserij samen met drie vriendjes werd Aristote naar een kerk dus sekte gebracht voor een reinigingsritueel. De vier jongetjes werden over en door een vuur gestuurd. Drie hebben de vlammen niet overleefd. Aristote wel. Maar hoe? Het valt nu te bezien of een organisatie zich in het vuur wil gooien – hm? – om plastische en andere levenreddende operaties te sponsoren.

Is er zoiets als een Congolese nationale aalmoezeniersdienst? Bijlange niet. Het lijkt ook onbegonnen werk in een land waar België tachtig keren inpast. Maar *père* Grégoire wil er wel van dromen. Soms zijn zijn batterijen opgebrand en een beetje collegialiteit zou geen luxe zijn. Een congres voor nationale gevangenisproosten bijvoorbeeld. Alleszins het polsen waard bij niemand minder dan bij monseigneur Monsengwo. De aartsbisschop wil de *belge des prisons* wel eens zien. Voor mijn vertrek naar de Kivustreek lopen we bij hem langs. Het is pas als ik de deur van het bisschoppelijke Schiphol – want het lijkt er wel een aerodroom – achter mij dichttrek dat Grégoire me meegeeft dat Monsengwo ook Nederlands spreekt. '*Courage. Je vous bénisse,*' had hij nog gezegd als blaast hij hiermee koud en warm. We nemen de episcopale vrijheid om het warm te interpreteren.

Hewa Bora Airways mag dan een crashende reputatie hebben opgebouwd, om 'humanitaire redenen' wuiven ook zij de toeslag voor overgewicht weg als we daags voor mijn doorreis op hun kantoor in de stad de koffers afleveren. Net voor de temperaturen in Kinshasa tropisch worden, kuis ik er mijn schup af. Alleen al de autorit van bij de combonianen tot N'djili levert Hollywoodmateriaal op. Dat *père* Grégoire een uur te laat in mijn gasthuis arriveert, lag in de lijn der verwachtingen. Zo niet de *embouteillages*. Nog minder de autopanne. Dan gebeurt er iets vreemds. Plots zie ik een gigantische file van engelen, kilometers lang, van aan onze rokende motor tot in het douanekantoor op de luchthaven. Meteen weet ik dat alles goed komt en een ongewone vrede overvalt me. Als we een uur 'te laat' zijn, staat de zwarte Engel Chantal me op te wachten. Zij neemt mijn paspoort ter hand en als een Mozes-stok zwaait ze er zich een weg mee door de zee van douane- en controleposten. Ik volg in het zog van haar brede heupen. Het vliegtuig staat met ronkende motoren en alle goesting om te taxiën op het tarmac. Geen Congolees die erom maalt. Ze knikken allemaal vriendelijk als ik aan boord kom. Deuren dicht. Goma *here we come*.

Scheren van west naar oost over Congolese wouden doet een mens mijmeren. Oh prachtig land dat verminkt wordt door ontginningen en soldaten, waaraan heeft het dit toch verdiend? Met Goma kom je in het hart van alle controverse en contradictie. Wat zijn er meer: nog steeds de honderdduizenden kubieke meters lava na de uitbarsting van de Nyiragongo in 2002 of nog steeds de honderdduizenden Hutu-vluchtelingen die na de genocide in Rwanda de regio hebben ingepalmd? Etienne van Rejusco (BTC) wacht me op op de luchthaven van Goma waar ze me ooit een serieuze oplawaai wilden verkopen – in de bak wilden steken? – omdat ik er een foto nam. Later brengt hij me onder in een hotelletje aan het Kivu-meer waar kolibries en fris gemaaid gazon elkaar naar de kroon steken. Het gaat eerst en regelrecht naar het bureau van Rejusco voor een vergadering met het *Comité de Suivi*. *Messieurs* Jules en Désiré brengen de opvolging van de gevangenen in de streek in

kaart. Goma lijkt zich sinds de muiterijen van vorig jaar (waarbij mannelijke gevangenen zich aan vrouwelijke vergrepen) wat te herpakken. In Beni en Butembo zou er – naar wat ze zeggen – nog heel wat werk aan de winkel zijn. Maar ook Rejusco (*Programme Restauration de la Justice à l'Est du Congo*) heeft zelf zwarte sneeuw gezien. Dat de voorgangers van Etienne en Didier met de centjes een loopje namen is het melden niet waard maar dat het bureel in vlammen is opgegaan heeft op zijn minst een geurtje.

Maar de inzet van mijn reis ligt natuurlijk in Beni. Draai of keer het zoals je wil, het is als thuiskomen. Het luchthaventje mag zich dan elders bevinden, de weg naar de stad geasfalteerd zijn (*merci aux chinois*), *père* Aurélien is nog dezelfde. Al schijnt het mij toe dat in zijn broek nog meer plooiën liggen en hij dus nog iets meer afgeborsteld is. Hij heeft ook een nieuwe jeep. Een splinternieuwe; cadeautje van vrienden uit Zwitserland. Nieuw is ook een bar die de naam 'Zaventem' heeft gekregen. En op een rond punt in het centrum staat een nieuw standbeeld. 'Van welke oude legende mag dat wel zijn?' vraag ik. 'Van Joseph Kabila,' zegt *père* Aurélien. 'Joseph? *Le vieu Désiré sera?*' meen ik. '*Non, non,*' herhaalt Aurélien. 'De president heeft bij de plechtige inhuldiging van het standbeeld zijn ongenoegen geuit en voorgesteld om de kunstenaar van het standbeeld op te sluiten.'

De *soeurs orantes* zijn bijna zussen geworden. Ik mag de komende dagen de maaltijden zelfs met hen in het klooster gebruiken. Ik voel me een echte haan tussen de kiekens. Een *cocq* bij uitstek. *Soeur* Elisabeth brieft me stante pede over de huidige toestand in Kangwaye, de gevangenis van Beni en moeder overste *soeur* Jeanne Berthe doet daar vanavond nog een schep bovenop. Ze keert terug van het veld waar ze de hele dag apenootjes ging planten. Ik hou van dit convent met haar bewoonsters maar haal het grote stuk van mijn hart toch op in de gevangenissen of wat daar mee te maken heeft. *Le tribunal de grande instance* bijvoorbeeld. Rejusco heeft hier in Beni een heel nieuw complex neergepoot. Dat verdient een pluim. Zo niet de tafels die voor de gebouwen werden aangeschaft. *Incroyable* maar ze zijn zo groot dat ze niet door de deuren kunnen. Een typisch Belgische flater, toch. Je denkt spontaan aan de doorgangen van het nieuwe justitiepaleis van Antwerpen waar de dievenkarretjes ook niet door konden.

Aan de andere kant van de weg herrijst de nieuwe jongeren- en vrouwengevangenis, exact op de site waar de oude helse gevangenis tegen de vlakte ging. Bijna magnifiek. Vooral bij de jongeren valt er nog behoorlijk wat licht langs de tralies en er zijn enkele klaslokalen, schoolborden inclusief. Nog enkele nachten slapen en ook deze *prisons* kunnen ingehuldigd worden. Ja, dag Jan! Al gaat het slechts om de afwerking – de kantelen op de muren moeten nog wat beveiligd worden – toch ligt de boel stil. Vorige week heeft het hart van de aannemer het begeven. De architect, de metsers, de weduwe, *le tribunal*,... bakkeleien nu over de centen en aan wie de laatste *tranche* toekomt. Kwatongen beweren dat de aannemer het met de dood moest bekopen omdat hij te veel dollars achterover heeft geslagen.

Drie kilometer verderop en tussen het groen staat Kangwaye, de hoofdgevangenis. Enkele opgevangen commentaren doen mij het ergste vermoeden. Traditiegetrouw maar ook om de gemoederen te bedaren (waarvan ik hoor dat ze verhit zijn), trekken we eerst naar de markt. Maniok, rijst, zeep, olie, suiker,... als je op bezoek gaat, neem je een presentje mee. De nieuwe directeur gaat mee. Zijn voorganger heeft het ocharme slechts enkele maanden uitgezongen. 'Een wolf in schaapskleren,' zullen de gevangenen me vertellen. 'Hij sloeg een groot deel van de oogst op zijn bil en op die van zijn familie.' *Le nouveau directeur* oogst meer krediet. Hij heeft in alle geval veeleer schapen op zijn kleren. Dat mag je letterlijk nemen want hij draagt een *cravate* met *moutons*. Hij vertelt me zelf van het zwaarste incident.

'Enkele maanden geleden was er een opstand omdat het eten schaars was en omdat de gevangenis overbevolkt geraakte. Logisch. Zelfs vanuit Lubero en Rutshuru brengen ze gevangenen omdat men lucht krijgt van het feit dat hier nog water is.'

'Hoeveel gevangenen zijn er dan momenteel?' wil ik weten. De directeur kruipt in zijn kantoor. Een giller van een eufemisme want sinds de revolte durft hij de administratie in de gevangenis niet meer waarnemen. Uit lieverlee hebben ze buiten onder takken en met wat stro een bureel geplant. Een administrator typt op een oude Olivetti en hoopt dat de regen uitblijft.

'Six cents,' zegt deze. Pardon? Zeshonderd gevangenen? 'Maar we hebben ze gebouwd voor hooguit vierhonderd!' breng ik in. Slaapplaatsen, toiletten, douches voor driehonderd mensen die plots moeten renderen voor zeshonderd lieden, dat is om problemen vragen. De moed zakt me in de schoenen. Maar de eigenste Congolezen pompen hem er weer in.

'We hebben sinds de opening nog maar één sterfgeval gehad,' zegt een gevangenisbewaker. In vergelijking met het gemiddelde van twee per week in de oude gevangenis is dat inderdaad meer dan een schrale troost. 'En ook al beschikt ze niet steeds over medicatie, de verpleegster komt bijna alle dagen langs.' De moeder van Moïse is vrijgelaten en bijgevolg Moïse natuurlijk ook. Hij was de dreumes die bij de inhuldiging van de gevangenis een speelgoed kruiwagentje kreeg. 'En nog meer goed nieuws,' sust Angelo. 'Sinds een maand zijn drie rechters aan de slag. Drie! Op één week behandelen ze nu vijftig dossiers.' Hopelijk doen ze het rechtvaardiger dan die rechter die een verkrachter vrijspak omdat het slachtoffer een jeansbroek droeg. 'Want een vrouw met een broek is toch niet te verkrachten.'

'En de gronden leveren toch gewassen op,' argumenteert de directeur. Het is een beetje zijn paradepaardje want hij heeft met zijn *parlé* de grond van de overbuur in pacht gekregen. Daar pakt hij liever mee uit dan met zijn *vélo*. In de stad wordt daar een beetje mee gelachen. Met veel bombarie heeft Rejusco een fiets geschonken aan de directeur omdat die de afstand tussen zijn huis en de gevangenis onoverkomelijk achtte. Functionarissen van Rejusco zouden vanuit Goma naar Beni zijn gevlogen om onder heel wat media-aandacht en met een grote ceremonie het ijzeren ros aan de directeur te overhandigen. De clou is dat de directeur zich te oud acht om op een tweewieler te kruipen en het ding sindsdien op stal staat. Maar voor een fotootje poseert hij nog eens graag.

Tegen de gevel van de gevangenis staat de grote ijzeren poort die de bufferzone binnenin moest garanderen. Enkele maanden geleden hebben hongerende gevangenen ze uitgebroken. Hier en daar is een wc verstopt. In wat bestemd was om ooit als bibliotheek te fungeren en in het voormalige

directeurskabinet brengen gedetineerden nu de nachten door. Maar er gebeuren ook constructieve dingen. Er wordt bv. handel gedreven. Niet meteen een supermarkt maar enkele gevangenen hebben een stalletje opgetrokken en proberen sigaretten, kruiden of bananen aan de man te brengen. De eerste matrassen hebben de geest gegeven. De nieuwe zijn een gift van het Rode Kruis en bekleed met kleurrijk textiel.

In een gevangenis heb je altijd haantjes-de-voorste. Soms worden ze ‘democratisch’ door medegevangenen gekozen; soms trekken ze het laken naar zich toe. ‘Capita’s’ kunnen de boel in goede banen leiden. Als de macht hen naar het hoofd stijgt, krijg je ook vanuit die hoek wel eens dramatiek. Sammy krijgt het voordeel van de twijfel. Hij coördineert de zuchten voor meer respect voor de rechten van gedetineerden. Hij ziet in ons een bondgenoot en overhandigt een lijst met grieven in de hoop ze bij de bevoegde instanties aan te kunnen brengen.

‘*Vous ne me connaissez plus,*’ beweert een mollige dame. Toch wel. Ik ken dat gezicht maar van waar? ‘Ik heb hier zelf nog gezeten als *prisonnière,*’ zegt Lisette. ‘Nu ben ik hier mee bewaakster.’ Niet alles is typisch Belgisch.

Een ouwe bewaker – ik ken hem nog van destijds toen ik opgesloten zat in de gevangenis van Butembo – zwaait me uit. Hij zwaait dubbel want zwenkt van links naar rechts. ‘Hij is aan de drank,’ zegt Aurélien. Maar als je shiften draait van tweeënzeventig uren zonder te eten, zou je voor minder gaan wankelen.

We houden een ‘kleine’ boven de doopvont. Iedereen is het erover eens dat een comité de zaak moet opvolgen. Het *Comité de Suivi* wordt geboren in een vergaderzaaltje bij de *soeurs orantes*. Ze tekenen allemaal *présents* (mede door het feit dat er smoutebollen *à la congolaise* en frisdrank beloofd zijn): *père* Aurélien, de politiecommissaris, *maman* Jilde en *maman* Thérèse (die elke donderdag met andere moeders een maaltijd naar de gevangenen brengen), dokter Merlin, de verpleegster met de baby op haar rug, moeder overste, ja zelfs een afgevaardigde van de burgemeester. Het is een vruchtbare vergadering en dokter Merlin wordt tot voorzitter van het nieuwe *Comité de Suivi* verkozen. Angelus wordt vicevoorzitter, Françoise vervolledigt als juriste het team. Voortaan zullen we ook vanuit België de contacten vooral laten verlopen langs dit equipe. Een eerste geste wordt bezegeld: onze vzw Within-Without-Walls schenkt een motorfiets. Dat is een tegemoetkoming aan de steeds weerkerende bekommernis om mensen zoals een doodzieke gevangene of een gehaaste arts sneller van en naar de gevangenis te brengen.

’s Avonds serveren de nonnetjes me konijn met friet. Morgen is het maniok met lever van het desbetreffende konijn.

Hoe intens zo’n week kan zijn! Telkens ik opstijg uit Butembo-Beni, realiseer ik me hoe groot het stuk is van mijn hart dat daar ligt. En dan bespaar ik jullie de verhalen nog van het afschuwelijk ongeval op de weg tussen beide steden, van de nieuwe chimpansee van de bisschop, van het driehonderd

koppig kinderkoor in Malepe, en van de weegschaal op het luchthaventje (die doodgemoedereerd en standaard 10 kg extra aangeeft). En dacht u dat de Congolese kerk van schandalen gespaard bleef? Op een zondag stond een hele meute parochianen de pastoor op te wachten aan zijn kerk. Iemand had hem daags tevoren een bordeel zien uitkomen. Ze hebben de pastoor een flink pak rammel gegeven, opgepakt en afgeleverd bij de bisschop. 'Terug naar afzender.'

Om het algehele klimaat voor te stellen misschien deze. In een dorp vroeg een bejaarde dame: 'Quand finisse l'indépendance?'

Voor ik terugkeer naar België staat een bezoek aan Kampeningissa op het programma, de 'kindergevangenis' van Kampala (Uganda) al willen de autoriteiten dat woord niet in de mond nemen. 'Verbeteringsgesticht' moet voor hen de lading dekken. De honderd zevenenvijftigste gevangenis die ik aandoe is niet van de minste. Ik slik vandaag meermaals.

Nathalie publiceerde destijds nog Vlaamse kookboeken voor Montignac; haar man Werner stond eertijds op de loonlijst van het koningshuis van Oranje. Van een ommezwaai gesproken. Nathalie is mijn inrijpoort in Kampeningissa.

'Toen ik deze kindergevangenis ontdekte, een drietal jaren geleden, kon ik mijn ogen niet geloven. De meeste kinderen liepen naakt. Een van onze eerste activiteiten was de decimeter drek van de vloer schrapen waartussen deze jeugd vertoefde. In twaalf jaar was er niet gepoetst!' Nathalie is een koorddanseres tussen de Ugandese autoriteiten en de verontwaardiging die haar tot actie drijft. Ze is moeder, tante, zus, kloek voor een groot deel van de kinderen geworden. Met driehonderd zijn ze hier ondergebracht in een kamp op vijfenveertig minuten van Kampala city. Het dateert uit het Brits koloniale tijdperk. Op zich oogt het idyllisch tussen de heuvels en eucalyptusbomen. Ook hier haalt de werkelijkheid de fictie in. Eén gebouw blinkt uit in renovatie en steekt wit af tegen de groene entourage.

'Nadat we hier al enige tijd bezig waren, heeft de overheid – met name *by the First lady herself* – een gouden plak aan de ingang gehangen en geïnvesteerd in de opsmuk van één gebouw. Maar... oh cynisme, op dit moment zijn de koeien er in onder gebracht.'

We arriveren net voor de maaltijd. Vandaag *porridge*, morgen *porridge*, overmorgen *porridge*. Met de blauwe, oranje en groene bordjes heeft Nathalie er alleszins al wat kleur in gekregen. Ik sla een babbel met Aäron die in de grote potten op het houtvuur staat te roeren. Hij wil piloot worden. Of ingenieur. Aäron is een doorgeschoten knaap, bij de oudsten van de hele gevangenis. De geschiedenissen van velen van deze kinderen zijn hallucinant. Weeskinderen, aidskinderen, kinderen

geboren uit verkrachtingen, kindsoldaten,... Enkele keren op jaarbasis houdt de politie van Kampala 'grote kuis' in de straten en laadt straatkinderen op grote trucks. Ze worden met zijn honderd, honderd vijftig afgekapd in Kampeningissa. Als ze niet terug opgehaald worden door een familielid, blijven ze daar tot hun achttiende. De regering heeft een nieuwe wet uitgevaardigd: om de straatoverlast in te perken mogen moeders die op straat leven zich voortaan nog maar met twee kinderen over die straat begeven. Zo krijg je het drama van dit ventje: hij was samen met zijn zusje op de vrachtwagen geladen en naar dit oord gebracht. Na lange tijd verneemt de moeder dat haar kinderen in Kampeningissa zitten. Wie niet mobiel is, stapt daar al gauw een dagreis over. Uiteindelijk vindt ze haar kinderen maar – zo weet de directeur – omdat zij al een baby op haar rug draagt en de wet respecterend – alweer volgens de directeur – moet zij nu kiezen van welk van de twee kinderen zij voortaan nog moeder wil zijn. Kunt u zich het hartverscheurend tafereel voorstellen? Geen wonder dat vijf weken na datum het vijfjarig zoontje, achtergebleven in Kampeningissa, nog tranen met teuten huilt.

Met John maken we een foto. John en Jan vindt hij wel grappig. Minder leuk is zijn geschiedenis. John was een van de vele kindsoldaten. Dat lees je af aan zijn voorhoofd. Als een barcode op een pak koekjes staan een tiental streepjes boven zijn ogen. Littekens voor elk dodelijk slachtoffer dat hij maakte voor zijn militaire oversten.

'Nog niet half zo afschuwelijk als die jongen,' informeert Nathalie mij. Ze wijst naar een zestienjarige kerel. 'Die heeft tachtig streepjes op zijn arm. De drie eerste voor zijn eigen broers en zusje.' Hoe geef je eten aan driehonderd kinderen? Dat is vast één zaak. Hoe herstel je hen van duizend en één trauma's? Dat is nog een paar mouwen. Mike heeft een arm die er bij hangt als een afgeknapt tak aan een kerstboom. Zijn vader ondernam een poging om de arm af te snijden; Mike had er dan ook iets mee gejat. Met een *big smile* komt een kleinere versie van Mike op ons afgelopen. Waar het linkeroog zat, gaapt nu een groot gat. Omdat het oog iets zag 'wat het niet moest zien', heeft de grootmoeder het oog maar uitgelepeld. En zo val ik van de ene verbazing in de andere afschuw. De *porridge* die ik zelf niet heb gegeten keert zich om in mijn maag.

Wat misschien nog het schrijnendst is, zijn de vele verhalen van kinderooffers. Het was mij al opgevallen dat een flank van de heuvel waarop Nathalie en Werner wonen niet bebouwd is. 'Geen kat durft daar zijn woning zetten,' vertelt Nathalie. 'Elk weekend zou daar een kind geofferd worden.' En er is nog meer van dat. Er wordt beweerd dat in de fundamenteën van heel wat gebouwen in Kampala twee kinderen zitten. Dat bijgeloof – of hoe je het ook wil noemen – zit tot in de hogere regionen. Ook de politiek blijft bijgevolg doof voor de strijd tegen zoveel onrecht. Slechts één kleine ngo waagt haar leven door met een beschilderd autootje door de straten te rijden: 'Stop Child Sacrifice!'

In een grote ruimte en tussen de getraliede slaapzalen vergasten de kleinsten ons desalniettemin op muziek. Een monitor maant hen aan de Heer te prijzen. De grootste kinderen trommelen op de djembés. Links en rechts zie ik de verdienste van Nathalie: er liggen al matrassen op de metalen

bedden. Ook voor de garderobe heeft ze haar beste beentje voorgezet. Slechts enkelen gebruiken hun hemdje nog als broekje of hebben een bloesje dat bij ons niet waardig zou zijn om de ramen mee te lappen. 'Waarom zit dat meisje hier opgesloten?' wil ik weten. Ze is hooguit vier jaar oud. 'De politie heeft haar gearresteerd omdat ze eruit zag als een prostituee,' krijg ik als antwoord.

Op het thuisfront heeft Nathalie al honderd mensen gevonden die vijf euro maandelijks geven zodat al honderd kinderen school kunnen lopen. Vooruit dan maar: die stop op school interpreteer ik als een mooie afsluiter van deze dag.

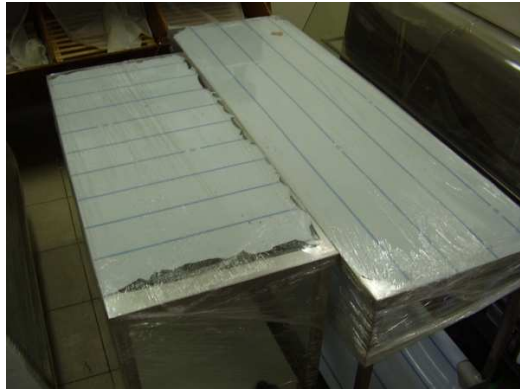
's Avonds eten we pizza aan het Victoriameer terwijl de maan er als een roze pompelmoes opgaat. Enkele weken geleden werd de bewaker van de pizzatent hier doodgeschoten. Morgenvroeg wil ik het meer induiken. Miljoenen *lake flies* zwermen langs onze oren en vallen dood op onze Margarita's en Napolitana's. Ik denk aan Mike en Aäron en Aristote en miljoenen kinderen in deze wereld die vallen als vliegen.

Al mijn overbagage is in Congo en Uganda gebleven, ingeruild voor nieuwe bekommernissen en projecten. Neem nu dat van de toiletten voor een schooltje in Butembo. *Frère* David – die naast broeder ook directeur is - toonde me er zijn school. Sinds kort hebben ze er de kaap van duizend kinderen overschreden. Ze zitten met gemiddeld achtenzestig in een lokaaltje. Maar er zijn geen toiletten! De twee barakjes niet te na gesproken die men over de gaten heeft gezet waarin de duizend leerlingen hun gevoeg doen. Vorige week is een van de kinderen in zo'n put gevallen en dat was de druppel (?) voor *frère* David om mij een projectaanvraag mee te geven. Misschien zou ik in Vlaanderen wel een organisatie, een school vinden die toiletten voor de kinderen in Butembo wil sponsoren.

Enfin, lieve lezer, ik hoop dat ik hiermee geen roet in uw ontbijt heb gestrooid. Maar mocht u een of ander kanaal kennen, u weet ons te vinden.

Overigens kregen we uit Chili foto's toegestuurd. Weet u nog dat u in april II. solidair was met de slachtoffers van de aardbeving in Chili? Zo ook met de gevangenen. De opbrengst van onze benefiet ging o.a. naar metalen tafels voor de bakkerij van de gevangenis in Talca. Bij deze.

Aan allen: een mooie herfst, een mooie winter, en alle seizoenen in vrijheid. Hakuna matata!

Jan